

HÖGSKOLAN FÖR SCEN OCH MUSIK

PETRICHOR

- Att spegla den antika körens funktion i musikproduktion

Ellen Olaison

Självständigt arbete (examensarbete), 15 högskolepoäng

Konstnärligt kandidatprogram i Musik och ljudproduktion

Högskolan för scen och musik, Göteborgs universitet

Termin 6 År 2023

Författare: Ellen Olaison

Arbetets rubrik: Petrchor. Att spegla den antika kören i musikproduktion

Arbetets titel på engelska: Petrchor. To reflect the ancient choir in music production

Handledare: Professor Staffan Mossenmark

Examinator: Professor Anders Hagberg

SAMMANFATTNING

I den här uppsatsen kommer jag att undersöka min roll som ljud- och musikproducent för skriven dramatik. Jag kommer att fokusera på kören i de antika dramerna¹ och försöka hitta ett sätt att översätta körens roll och funktion till min musikproduktion. Jag kommer förhålla min musikproduktion till en befintlig berättelse - historien om den mytologiska gestalten *Kassandra* som förekommer bl.a. i Aischylos drama: *Agamemnon*.² I det här arbetet vill jag utvecklas som ljud- och musikproducent för teater och dramatik, samt skapa dramatiska bågar och berätta en historia med musik och ljud som redskap.

Nyckelord: (sökord)

Musikproduktion, Teater, Dramatik, Teatermusik, Antika kören, Antikens musik, Tonsättning

---

¹ I de antika dramerna finns ett antal huvudpersoner, samt en kör som bestod av 12-50 personer. Körens roll var att kommentera historien och föra den framåt.

² Aischylos, född 525 f.Kr, betydande dramatiker i de antika tragedierna. Skrev bl.a. Orestien där Agamemnon är en av tre pjäser.

- SAMMANFATTNING.....s.3
- 1.0 INLEDNING.....s.6
- 2.0 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....s.7
  - 2.1 Syfte
  - 2.2 Frågeställningar
- 3.0 METOD.....s.8
  - 3.1 Intervjuer
  - 3.2 Cassandra citat
  - 3.3 Spår av antika versmått
  - 3.4 Antikens musik
  - 3.5 Sex klingande röster
  - 3.6 Omgivningsljud
- 4.0 HISTORISK OCH TEORETISK BAKGRUND.....s.10
  - 4.1 Grekiska dramat
  - 4.2 Dramats uppbyggnad
  - 4.3 Kören i dramat
  - 4.4 Musiken i uppsättningarna
  - 4.5 Historien om Cassandra
- 5.0 AVGRÄNSNINGAR.....s.15
- 6.0 MIN MUSIKPRODUKTION.....s.16
- 7.0 GENOMFÖRANDE OCH KOMPOSITIONSPROCESS.....s.17
  - 7.1 Praktiskt genomförande
  - 7.2 Det klingande
- 8.0 RESULTAT.....s.19
- 9.0 REFLEKTION.....s.21
- 10.0 DISKUSSION.....s.22
- 11.0 AVSLUTNING.....s.23
- 12.0 REFERENSER OCH KÄLLOR.....s.24

1.0 INLEDNING

”Mytologier har alltid följt människan. Alla kulturer har någon form av skapelseberättelse. Historier som på något sätt förklarar vad det är att vara människa.”

- Magnus Lindman, Dramatiker

När jag var barn lyssnade jag på CD-skivan *Hjältar och Monster på Himlavalvet*. Den fick mig att försvinna in i fantasins fantastiska land. Plötsligt öppnades en värld av magi och berättelser från en helt annan värld, en annan tid. Trots att alla dessa historier bär på magiska och övernaturliga inslag, kunde jag inte avgöra om allt var påhittat eller om vissa saker faktiskt hade hänt. Så som många andra barn, funderade jag mycket över vad som var sant här i världen. Hur var det med drakar, häxor och trollkarlar? Har de funnits på riktigt eller inte? När jag som liten var i Grekland med min familj förstod jag att många av platserna där sagorna från CD-skivan utspelade sig, faktiskt finns på riktigt. Men hjältarna, gudarna, monstrerna? Fanns de?

Jag har funderat på varför just de här historierna alltid har fascinerat och följt mig. När jag djupdyker i mitt eget konstnärskap ser jag en tydlig röd tråd. Berättelser. Egen musik har jag skrivit sedan länge, jag har studerat skådespeleri och arbetat med film. Många gånger har jag försökt återvända till de grekiska dramerna och de mytologiska gestalterna som förekommer i dem, haft en konstant lust att göra dem till mina. Nu senast inför det här arbetet konsumerade jag boken *Mythos* av Stephen Fry för inspiration. I den återger Fry ett flertal av de grekiska myterna och dess gestalter. Jag har genom åren försökt skapa olika kompositioner och andra konstverk som bottnar i myterna. Men ingenting har blivit färdigställt.

Under min utbildning på kandidatprogrammet i ljud- och musikproduktion har jag fokuserat mycket på tonsättning av teater och film. Det är något jag vill arbeta med i mitt kommande yrkesliv. I det här arbetet vill jag kombinera min fascination för de grekiska mytologierna och det antika dramat, tillsammans med mitt kommande yrkesliv som musikproducent för film och teater. Därför väljer jag att återvända till Olympen.

2.0 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

2.1 SYFTE

Syftet med det här arbetet är att fördjupa mig i ljud och musikproduktion för teater och dramatik. Jag vill undersöka mitt musik- och ljudskapande i relation till berättande och prova att skapa en dramatisk båge när det kommer till att skriva musik till dramatik och annan scenkonst. Jag vill även spegla min musikproduktion i historien genom att fokusera på kören i ett antikt grekiskt drama, ta hänsyn till konstnärliga grepp och teorier som var aktuella i antikens Grekland och använda dem på ett, för mig, meningsfullt sätt i min musikproduktion.

2.2 FRÅGESTÄLLNINGAR

I det här arbetet är mina frågeställningar:

- Hur kan jag översätta och använda den antika körens funktion i min musikproduktion?
- Hur kan jag genom min egen musikproduktion spegla en berättelse utifrån körens roll?

3.0 METOD

3.1 INTERVJUER

För att få djupare kunskap har jag intervjuat praktiserande konstnärer och personer som har kunskap inom den antika teatern och kören. Dessa personer följer nedan.

- Stefan Åkesson³ - Dramaturg på *Backa Teater*, Göteborg
- Fia Adler Sandblad⁴ - Skådespelare och konstnärlig ledare för *Adas musikaliska teater*, Göteborg
- Kristina Hagström-Ståhl⁵ - Regissör och professor i teatervetenskap. Regisserade *Antigone* som sattes upp på Göteborgs stadsteater 2019.
- Mikael Sundin⁶ - Kompositör som arbetat tillsammans med Kristina Hagström- Ståhl i uppsättningen *Antigone*

3.2 KASSANDRA CITAT

Jag har läst dramat Agamemnon av Aischylos och därifrån hämtat citat från karaktären Cassandra. De citaten har jag inkluderat i min musikproduktion, tanken är att de ska ge kontext till det klingande materialet. Jag har både läst upp och spelat in citaten rakt av, samt valt ut enskilda meningar. Citaten har framför allt fungerat som inspirationskällor i det ljudliga historieberättandet.

3.3 SPÅR AV ANTIKA VERSMÅTT

De antika dramerna är alla skrivna på vers. Då originalspråket i de antika dramerna är grekiska, följer versmåttan den grekiska språkmelodin och det har visat sig vara väldigt svårt att översätta de antika dramerna i korrekt versmått till svenska. Min ursprungliga idé var att konsekvent förhålla mig till versmåtten *Hexameter* - ett sexfotat versmått med fallande rytm som huvudsakligen består av daktyler och trokéer - i min musikproduktion. Framför allt när det kom till rytmik och eventuellt skriven text. Men jag upptäckte tidigt att det blev svårt och lite för begränsande. Det kan finnas spår av versmåtten hexameter i produktionen, men jag släppte idén om att konsekvent förhålla mig till det genom hela.

---

³ Personlig intervju 8/11-2022

⁴ Personlig intervju 28/11-2022

⁵ Personlig intervju 3/2-2023

⁶ Personlig intervju 3/2-2023

3.4 ANTIKENS MUSIK

Många av de musikaliska skalorna vi använder idag härstammar från det antika Grekland och har sitt ursprung i matematiken. Men då vi inte vet exakt hur musiken som förekom i dramerna lät, har jag valt att inte ta så stor hänsyn till den antika, grekiska musikteorin i det här arbetet. Däremot hittade jag en skala som tros härstamma ur det antika Grekland som kallas - *Olympus pentatoniska skala*. Det är just en pentatonisk skala bestående av fem toner: EFABC (från bas till diskant). Jag upplevde att det var stimulerande att förhålla mig till den skalan i min musikproduktion och i min tolkning av kören.

3.5 SEX KLINGANDE RÖSTER

Istället för att ha 12-50 klingande röster har jag bantat ner till sex klingande röster i min produktion. Tanken är att dessa sex röster ska representera kören och föra historien framåt. Rösterna har olika kvaliteter och ska tillsammans, ljudmässigt, kommentera historien. Jag vill att rösterna ska symbolisera det jag nämnde i ett tidigare stycke - att tillsammans vara homogena och heterogena samtidigt. De klingande rösterna är baserade på Olympus pentatoniska skalan.

3.6 OMGIVNINGSLJUD

För att knyta an till min barndomsupplevelse av - Hjältar och monster på himlavalvet, har jag valt att använda mig utav konkreta omgivningsljud som jag anser förstärker berättelsen och ger lyssnaren en fysisk plats att föreställa sig i kombination med det musikaliska materialet. Det påminner mig om radioteater och jag värdesätter tanken på att skapa ett mentalt rum för lyssnaren att vistas i, där det finns tydliga ljudelement som många av oss har känslomässiga konnotationer till. Såsom ljudet av vågor, åska, ormar, glitter och fåglar.

4.0 HISTORISK OCH TEORETISK BAKGRUND

4.1 GREKISKA DRAMAT

Ca.500 år f.Kr. påstås det att den antika teatern uppstod. De tre mest kända tragödnerna från den här tiden är - Aischylos, Sofokles och Euripides. Än idag sätts deras tragedier upp i nya format på teaterscener runt om i världen.

De första dramerna tros ha satts upp i samband med den årliga Dionysosfesten som ägde rum i dåtidens Aten. I mitt samtal med regissören Kristina Hagström-Ståhl och musikern Mikael Sundin, diskuterade vi hur föreställningarna sannolikt var långa och inkluderade pauser för mat, musik, dans och vin. Ingen vet säkert hur det gick till, men det finns många som hävdar, däribland dramaturgen Stefan Åkesson⁷ kom det fram under vårt samtal, att teaterns uppkomst gick hand i hand med demokratis framväxt.

Det har forskats länge kring den antika teaterns form och uppkomst, men vi vet egentligen ganska lite, mycket är spekulation. Det tros att tragediernas grund springer ur den första *tragiska sången* 530 f.kr, de politiska och sociala kontexterna, myterna och hjältesagorna och den attiska dialogkonsten, förmågan att argumentera.⁸ Det sistnämnda kan eventuellt, som Åkesson hävdar, kopplas till framväxten av demokrati.

Något vi vet är att tragedierna innehöll - professionella skådespelare, en kör som kunde vara mellan 12-50 personer och några musiker.⁹ I mina samtal med Åkesson, Hagström-Ståhl och skådespelaren Fia Adler Sandblad diskuterade vi dramernas mening och tematik. Vi pratade alla mycket om hur dramerna sällan fokuserar på rätt och fel, utan mer på handling och konsekvens. De behandlar dilemman såsom - ska huvudpersonerna handla utefter t.ex. familjemoral eller utefter samhällets krav och normer? Men det finns sällan ett givet svar, utan alltid ett *tänk om* eller ett *å andra sidan*.

Dramerna innehåller ofta inslag från den grekiska mytologin. Det figurerar både gudar och gudinnor tillsammans med människor som inte sällan hamnar i konflikt. Jag och Åkesson

---

⁷

⁸ Björn Sundberg, "så vill jag utstå livet...: anteckningar till de grekiska tragedierna"

⁹ Ibid.

diskuterade och hävdar att en anledning till varför de här dramerna och karaktärerna lever kvar än idag är pga. att de behandlar stora existentiella frågor som människan har ställts inför oavsett vilken tidsåldern vi lever i. Mytologin personifierar olika beteenden, tillstånd och företeelser på ett sätt som gör att vi människor enklare kan relatera till problem och dilemman vi står inför i livet. Kanske inte helt olikt teaterns uppgift i dagens samhälle?

I det här arbetet drogs jag till den grekiska dramatiken pga. att jag ville komma nära källan och uppkomsten till mycket av den dramatik vi ser sättas upp idag i västvärlden, samt komma nära de mytologiska figurerna. Den antika grekiska dramatiken har varit så stilbildande för den västerländska kulturen och verkar vara en outtömlig källa för många konstnärer genom årtusenden.

4.2 DRAMATS UPPBYGGNAD

I Björn Sundbergs bok *Så vill jag utstå livet...: anteckningar till de grekiska tragedierna*¹⁰ skriver han om det grekiska dramats uppbyggnad. Här nedan förklarar jag uppbyggnaden både fritt och ibland ordagrant utifrån vad han skriver:

Både skådespelarnas delar och kören framfördes på vers. Det innebär att texten är uppbyggd på regelbundna rytmiska mönster, de har olika antal takter och/eller stavelser per versrad, olika antal versrader per strof, olika blandningar av betonade och obetonade stavelser, och olika typer av rim. Detta innebär att det finns en viss rytm i texten som gör att den blir följsam och behaglig att tala och lyssna till. Skådespelarna talade på jambisk trimeter¹¹, medan kören var mer fri i sina metriska strukturer för att passa dans och sång. Körens verser hade en elaborerad uppbyggnad - först kommer en strof som följs av en motstrof, som upprepade den tidigare strofens metriska mönster. Efter ett antal strofer och motstrofer avrundas körpartiet med en slutstrof. Kören tros ha kunnat vara uppdelad i två sektioner, där ena halvan sjunger strofen och andra motstrofen. Sedan sluter de upp och förenas i slutstrofen.

Hela tragedins uppbyggnad bestod utav ett växelspel mellan skådespelarnas talpartier - *episoder* och körsångspartier - *stasima*. Växelspelet mellan kör och skådespelare uttryckte stämningslägen och känslor, glädje och sorg. Växelspelet föregicks av en *prolog* framförd

---

¹⁰ Björn Sundberg, "så vill jag utstå livet...: anteckningar till de grekiska tragedierna"

¹¹ Jambisk trimeter består av tre jambiska enheter per rad, ett sexfotat, orimmat versmått

utav en eller flera skådespelare, följd av körens intåg. Efter växelspelet avslutades dramat av ett slutparti - *exodos* som mynnade ut i körens uttåg. Så enkelt uppdelat bestod vanligtvis dramerna av - *Prolog - Parados (växling mellan episoder och stasima) - Exodos*

Tragedin börjar med en trevande, ambivalent spänning för att sedan under spelets gång trappas upp och drivas in i en våldsam urladdning. Sedan avslutas dramat med en avklingande del, en upplösning av spänningen.

4.3 KÖREN I DRAMAT

”Alla i kören verkade inte tycka samma sak, hela vägen igenom... Om man tittar noga på texten ser man att det är argument inom kören... Man kan utveckla argumenten inom kören så att de inte blir en homogen grupp, utan det finns olika åsikter, viljor, uppfattningar och svar till handlingen som pågår i scenerna”¹²

Kören bestod som ovan nämnt av 12-50 personer som bar teatermasker för att anonymiseras. Enligt Adler-Sandblad¹³ kan maskerna även ha haft en resonans-funktion för att de skulle höras bättre av publiken.

Körens främsta uppgift var att kommentera historien, beskriva händelseförloppet och föra berättelsen framåt. Kören speglade också publikens tankar och känslor kring dramat som utspelade sig på scenen. Skådespelarna i föreställningen slets ofta mellan stora frågor som vidrörde etik och moral, något kören hjälpte till att förmedla och förstärka.

Jag intresserar mig för just kören i dramat då jag anser att det är spännande med en grupp som är både homogen och heterogen. Att flera röster säger samma sak, men inte måste mena samma sak. Men oavsett avsikt och intention, för de tillsammans berättelsen framåt. Det här är något jag har ägnat mycket tanke åt när jag själv har producerat klingade material för det här arbetet. Såsom kören ledde publiken vill jag leda lyssnaren.

---

¹² Michael Grady-Hall, skådespelare på National Theatre London 2013

¹³ Personlig intervju 28/11-2022

4.4 MUSIKEN I UPPSÄTTNINGARNA

Förmodligen förekom musik i uppsättningar, men vi vet inte hur det lät. De instrument som tros ha varit frekvent använda är - *aulos*, ett antikt blåsinstrument likt en oboe och - *kithara*, ett stränginstrument av lyra-typ. Det kan ha förekommit slagverk, men antagligen först i de senare dramerna skrivna av t.ex. Euripides.¹⁴

4.5 HISTORIEN OM KASSANDRA

Kassandra är en gestalt i grekisk mytologi. Här nedan följer historien om henne.

Kassandra föddes i Troja och var dotter till kung Priam och drottning Hecuba.

Hon valde tidigt att leva sitt liv i celibat som prästinna i solguden Apollons tempel.

Hon ansågs vara en av de vackraste kvinnorna på jorden, lika skön som Afrodite, skönhets- och kärlekens gudinna inom grekisk mytologi.

En dag uppenbarade sig guden Apollon i templet. Han blev förälskad i Cassandra och ville kyssa henne. Cassandra sade nej, då hon valde ett liv i celibat. Men då erbjöd Apollon en gåva i utbyte. Om hon kysste honom, skulle hon få kraften att förutspå framtiden. Cassandra lockades av erbjudandet och accepterade.

När Cassandra tackat ja fick hon direkt tillgång till sin nya förmåga. Hon skådade in i framtiden och såg hur hennes hemstad Troja skulle bli plundrad och förstörd. Det skulle vara grekerna som invaderade och vann slaget med hjälp av en häst byggd av trä. Dessutom, på sin sida i kriget, skulle grekerna få hjälp av ingen mindre än Apollon själv.

När Apollon ville kyssa Cassandra, vägrade hon plötsligt. Apollon blev rasande. Gudarna hade inte förmåga att ta bort krafter och gåvor som de gett till människorna, men de kunde lägga till nya. Apollon gav Cassandra en förbannelse. Hon skulle kunna förutspå framtiden och alltid ha rätt. Men hon skulle aldrig bli betrodd.

---

¹⁴ Björn Sundberg, "så vill jag utstå livet...: anteckningar till de grekiska tragedierna"

Efter detta levde Cassandra ett tufft liv. Hon förutspådde händelser och försökte varna människor för katastrofer som annalkades. Men ingen trodde på henne. Hennes egen pappa, kung Priam, låste in henne. Cassandra förutspådde slaget om Troja och att grekerna skulle vinna med hjälp av en häst i trä. Hon försökte varna folket, men ingen lyssnade. Och sedan, just som hon förutspått, blev Troja invaderat av grekerna och staden föll.

Efter Trojas fall blev Cassandra våldtagen av Ajax den yngre och senare bortförd som konkubin av Agamemnon. Han tog med henne till ön Mykene.

Agamemnon visste dock inte att hans fru Klytaimnestra, tillsammans med Aigisthos, planerade att mörda både honom och Cassandra. Vilket de gjorde. Detta blev slutet för både Agamemnon och Cassandra.

5.0 AVGRÄNSNINGAR

Jag är medveten om att det finns mycket information och förgreningar inom området - antikens dramatik. Men i det här arbetet kommer jag inte gå in på djupare analys av de grekiska dramerna i sig och dess betydelse. Jag kommer inte heller gå in djupare på Aischylos drama Agamemnon eller fördjupa min analys av gestalten Cassandra, utan utgå från min egen upplevelse och tolkning av historien.

Min avsikt är att inkludera och ta hänsyn till den information jag anser är relevant för mitt arbete med musikproduktionen. Jag kommer att förklara relevanta begrepp så gott jag kan, men är ödmjuk inför att det är ett stort fält samt att mycket av historieskrivningen som finns om detta ämne, är spekulation.

6.0 MIN MUSIKPRODUKTION

För mig innebär musikproduktion kunskap om låtskrivning, inspelning och behandling av inspelade ljud i musikprogram, samt i viss mån akustik. Att kunna skapa en musikalisk och ljudmässig helhet som lyssnaren kan ta till sig. Som ljud- och musikproducent arbetar jag ofta konceptuellt. Både när det kommer till musikproduktion, låtskrivande, inspelning och ifall det finns en eventuell text. Jag tycker om att studsa min musik mot en befintlig eller påhittad berättelse. Rent musikaliskt brukar jag tänka ljudmässigt i textur och struktur. Såsom t.ex. ett material känns rent fysiskt eller ser ut, så vill jag kunna skapa ljud som låter som det materialet känns eller ser ut. En låt jag har skrivit tidigare handlar om hotet av miljökatastrofen - *The burning is bad (se bifogad fil nr.1)*. I den låten hade jag för avsikt att spegla den maskinella industrins påverkan på naturen. Låten är som en ljudvägg som inte går att värja sig mot. Precis som miljökatastrofen. Sången är autotunad¹⁵ vilket symboliserar fabricering, plast, något behandlat och mekaniskt, artificiell intelligens. Samtidigt som sånginsatsen i sig innehåller mycket känslor och innerlighet. Sången försöker bryta igenom väggen av metall och plast som autotunen symboliserar, den vill bli fri. Jag har blandat in artificiella synthar som visar på maskinell industri, tillsammans med egna inspelningar av piano och saxofon som visar på det mänskliga och organiska, uppblandat med det konkreta ljudet av eldsprak som visar på att världen brinner. Saxofonen, pianot, gitarren och cymbalen får agera röster för det naturliga och jordnära. Texten behandlar ämnet genom att ställa frågor kring - hur vi kan leva i en värld som går under, vem kan vi rädda och inte?

Den här låten är ett bra exempel på hur jag brukar arbeta konceptuellt när jag producerar musik. Något som är högst aktuellt när jag skriver musik till film och teater, då det handlar om att lyfta och spegla en befintlig berättelse - ett koncept.

---

¹⁵ Autotune är ett ljudtekniskt verktyg för att rätta till toner i sång eller hos musikinstrument som är orena, men den kan också användas för att ge en musikalisk effekt.

7.0 GENOMFÖRANDE OCH KOMPOSITIONSPROCESS

7.1 PRAKTISKT GENOMFÖRANDE

Jag har arbetat i musikprogrammet *Logic Pro X*¹⁶ som jag är van vid att använda. Jag spelade in min egen röst i sex olika stämmor enligt tonerna i den Olympiska pentatoniska skalan. En sångstämma per ton. De röstinspelningarna har utgjort grunden för det klingande materialet. Ibland har jag manipulerat rösterna, manipulationen har inkluderat - ändring av *pitch* (*tonhöjd*), klippa upp, repetera, lägga röstfilerna i en synth och arbeta med dem som *samplingar*. En *sampling* innebär en bit av ljud som spelas upp via en *sampler*. En sampler kan vara både en hård eller mjukvara.¹⁷ Med den kan man spela in ett stycke ljud eller använda sig av ett förinspelat ljud. Samplern kan sedan spela upp ljudet i olika tonhöjder och hastigheter samt lägga på olika filter. När jag har använt mig utav en sampler i det här projektet har det varit via en mjukvarusynth - *Alchemy* i *Logic Pro X*. I den har jag kunnat förstålla *samplingarna* med effekter och på så sätt helt ändra dess karaktär och omvandla originalljudet till något helt nytt men ändå utgå från grundfilerna.

7.2 DET KLINGANDE

Precis som när jag skrev låten - *The burning is bad*, ville jag arbeta konceptuellt när jag producerade musiken för det här arbetet. De sex rösterna som utgör min spegling av kören, bär på olika karaktär och ljudande textur, vilket jag kopplar till teorin om att kören både är heterogen och homogen. De olika stämmorna skiftar mellan att vara tillsammans och stå för sig själva. Ett och samma ljudklipp kan låta på flera olika sätt, samma ljudklipp kan mena olika saker och ha varierande intention. Likt dramats påstådda uppbyggnad börjar stycket i ambivalens och slutar med att kören sluter upp i exodos. Jag har använt mig av verktyg i *Logic Pro X* för att manipulera rösterna. I början av processen arbetade jag mest med klippning och *pitch* och mot slutet tagit arbetade jag mer med dem som *samplingar* i mjukvarusynthen *Alchemy*. Detta är något som kan höras i det klingande materialet. Början av stycket är mer samlat och fokuserat på konkreta ljud. Mot slutet blir det mer experimentella ljudmattor, ett resultat av röst-*samplingar* i synthen som jag upptäckte senare i processen. Jag

---

¹⁶ *Logic Pro X* är ett mjukvaruprogram för att skriva, skapa och editera musik.

¹⁷ En hårdvara är något fysiskt som man kan ta på. T.ex. en fysisk synth som går att spela på med händerna. En mjukvara är inte fysisk utan är ett program som bara finns i datorn. T.ex. en simulering av en fysisk synth som går att spela på via ett datorprogram.

använde mig av två citat från Cassandra ur Agamemnon. Ett i början och ett i slutet. I början är det ett citat rakt av, uppläst av mig. Medan det i slutet är upphackat och manipulerat i en sampler. Detta visar på hur hela berättelsen är mer samlad i början och hur den dramatiska bågen, likt dramats uppbyggnad, stegras mot en våldsam upplösning. Det första citatet ger en, om än poetisk, kontext vars uppgift är att kasta in lyssnaren i berättelsen. Det andra citatets funktion är också att ge kontext, men också en känsla av splittring och dramats kaotiska upplösning.

KASSANDRA CITAT:

1

*Nåväl, min fjärrsyn blickar inte längre
i slöjor insvept som en nyförmäld.
Den kommer farande likt morgonvinden
i solens uppgång, likt ett hav som vältrar än högre olycksvågor över oss.
I gåtor talar jag ej mer. Och, I,
I kunnen vittna att mitt väderkorn
det gamla brottets blodfjät spårat upp.
I denna borg en kör av röster rungar,
samstämd men utan välljud, ofärdstung.¹⁸*

2

*Ve mig! Vem mig!
Nu kommer elden över mig på nytt!
Ve mig! Ve mig! O Lykiske Apollon!
Hon, lejonhona där i mänskohamn,
som sov med ulv när lejonet var borta,
hon tar mitt liv. Min lön hon mänger in
i hatets giftdryck som hon räcker honom;
hon vässar vapnet mot sin man och ropar
på blodig hämnd för att jag släpas hit.
Vad bär jag dessa ting till spott och spe,
min siarstav och bindlarna i håret? ¹⁹*

---

¹⁸ Ur Aischylos "Agamemnon" i översättning av Emil Zilliacus. E-bok av Modernista Förlag.

¹⁹ Ibid.

8.0 RESULTAT

Jag upplever att jag har fått fördjupad förståelse för körens funktion och roll. Men jag upplever samtidigt att mitt praktiska arbete inte når upp till min ambition. Rent musikaliskt och kvalitetsmässigt, så når det klingande inte upp till det jag föreställer mig. Det ljudande exemplet (*se bifogad fil nr.2*) har långt kvar till färdigställande. Jag vill utveckla min metod och fördjupa mig mer i det konstnärliga undersökandet. T.ex. vill jag spela in ljud från amfiteatrar där de ursprungliga dramerna utspelade sig och använda mig av fler externa röster, samt arbeta mer med harmonisering, musikalisk dramatisering och experimentera med musikproduktionen. Musiken som är skapad för det här är inte färdig, den är i process. Men jag anser att det är ett bra exempel på att förklara mina frågeställningar.

Hur kan jag översätta och använda den antika körens funktion till min musikproduktion?

- Jag ville ta vara på att den antika kören bestod av människor och att jag instinktivt kopplar en *kör* till människor som sjunger i grupp. Därför valde jag att använda mig av vokala ljudklipp.
- De varierande sångstämmorna speglar det mänskliga i historieberättande, att vi människor berättar historier för varandra. Stämmorna visar också på berättelsens framåtrörelse och framförallt så kommenterar de och förstärker berättelsens händelseförlopp med sina olika ljudkvaliteter, volymer och intensitet.
- Att använda mig av konkreta ljud var ett effektivt medel för att spegla körens funktion - att föra berättelsen framåt, samt förflytta lyssnaren mellan olika platser och miljöer.

Hur kan jag genom min egen musikproduktion spegla en berättelse utifrån körens roll?

- Mina tidigare erfarenheter av att skapa musik utifrån koncept och berättelser, har spelat en betydande roll.
- Jag har hela tiden försökt studsa musiken mot berättelsen om Cassandra och trots min upplevelse av att jag inte har lyckats få det att låta som jag tänkt mig, upplever jag

ändå att det finns ett tydligt ljudande koncept där min musikaliska identitet får plats och speglar berättelsen.

- Min musikproduktion avspeglas också i de musikaliska kontrasterna i produktionen. Såsom att organiska ljud står i kontrast till mer manipulerade, artificiella ljud. I just den här produktionen är inga grundljud skapade artificiellt, utan snarare blivit artificiella längs vägen. De samplade rösterna som bildar ljudmattor mot slutet, grundande i inspelade röstklipp, men efter manipulation i synth, upplevs de mer mekaniska och artificiella än t.ex. ljudet av vågor.
- Mina tankar kring att skapa textur i ljuden har tagit sig i uttryck genom mitt arbete med manipulation, placering och sampling av ljudspåren. Jag har försökt ge ljuden olika karaktär för att symbolisera de olika momenten och scenerna i berättelsen om Cassandra, samt spegla min musikaliska identitet där rösten som instrument ofta är central.

9.0 REFLEKTION

Ambitionen från början var att producera flera musikaliska stycken. Men resultatet blev ett långt stycke som består av fem kortare. Ihop bildar de en typ av dramatisk kurva som jag var ute efter, även om jag tycker att den kunde blivit tydligare samt hade velat producera mer material för att förstärka kurvan. Jag upplever att jag inte hann spegla hela berättelsen, utan kom fram till en viss punkt i historien - Trojas fall. Konsekvensen av att jag inte lyckades producera musik för hela berättelsen, resulterade i att den dramatiska kurvan blev lidande och otydligare än tänkt. Men om inte annat, så finns det en viss dramatisk kurva i varje enskilt stycke inom det längre ljudklippet, som jag upplevde var utvecklande för mig att skapa.

Min tanke från början var att det skulle vara befriande att sätta upp många begränsningar i min skapandeprocess. Idén var att jag skulle förhålla mig strikt till versmått, antikt tonspråk samt skriva egen text på hexameter. Men när jag väl satte igång och skulle producera min musik, upplevde jag snabbt att jag låste mig. Jag kände mig fångad i min musikaliska process och alla mina tänkta begränsningar blev bara en oinspirerande tvångströja.

I stället blickade jag tillbaka på mina frågeställningar i det här arbetet, vad är det jag vill fokusera på? Kören. Jag ville utforska körens funktion och roll, men inte skapa en simulering av kören och dramat. Jag ville ta in min musikalitet och låta den ta plats, samtidigt som jag skulle spegla min musik i historien och inspireras av äldre teorier och metoder. När jag smalnade av mitt arbete och valde att avstå från alltför strikta konstnärliga begränsningar, upplevde jag att det blev lättare att arbeta. Men då var tiden knapp och min upplevelse är att produktionen av det, i dagsläget representativa materialet, blev fram-pressat. Jag ville egentligen fördjupa mig ännu mer i körens roll och funktion samt spegla det på ett tydligare sätt både inför mig själv och inför lyssnaren. Jag upplever att jag inte fick utforska mina konstnärliga idéer och tankar tillräckligt. Samt att vissa idéer blev för stora och omfattande för arbetets tidsbegränsning. Just nu ser jag det klingande materialet som en skiss och ett frö till arbetet med att spegla den antika körens roll och funktion i min musikproduktion.

10.0 DISKUSSION

Vad kunde jag ha gjort annorlunda? Jag tror att min ambition skulle behöva bantas ner ännu mer från början. Tiden var min fiende i det här arbetet. Jag upplever att jag har fått mycket kunskap, framförallt från de personer jag pratat med, samt från övriga källor såsom litteratur och videor. Men vad skulle ha hänt om jag smalnade av ännu mer? Eventuellt lät bli att försöka spegla en hel historia? Samtidigt var ett av de övergripande syftena med det här arbetet att öva och bli bättre på att skapa en dramatisk kurva med min musik. Så om jag hade backat från att försöka spegla en hel berättelse skulle jag eventuellt gå miste om att arbeta med att skapa en dramatisk kurva - att berätta en hel historia genom min musik och ljudproduktion, från början till slut. Ett alternativ hade varit att jobba ännu mer med en eller flera, kortare sekvenser i historien, då skulle jag ha kunnat fokusera på den dramatiska kurvan i den specifika händelsen och spegla det i det musikaliska stycket. Dock har jag insett längs vägen att det är körens funktion och roll som jag är mest intresserad av i det här arbetet, det som jag har velat fokusera mest på och lära mig om. Sammanfattningsvis skulle det ha varit bättre för mig att fokusera mer på området kring enbart körens roll och funktion, och lagt den dramatiska bågen åt sidan. Eller tvärtom.

11.0 AVSLUTNING

Min ambition är att fortsätta det här arbetet utanför min uppsats. Jag vill dyka djupare ner i körens roll och funktion och framförallt utveckla det musikaliska materialet. Just nu ser jag detta arbete som en god skiss att luta mig mot när jag fortsätter arbeta med ämnet.

12.0 REFERENSER OCH KÄLLOR

LITTERATUR:

“Så vill jag utstå livet: anteckningar till de grekiska tragedierna” av Björn Sundberg, Artos och Norma bokförlag (2019)

“Mythos” av Stephen Fry, Albert Bonniers Förlag (2021)

“Agamemnon” av Aischylos, översättning av Emil Zilliacus, E-bok Modernista Förlag (2024)

LÄNKAR:

DATUM:

”Antigone: The Ancient Greek Chorus” (2013) https://www.youtube.com/watch?v=quLkooLxsO4	14-10-22
“The ancient greek choir in historical context” (2022) https://www.youtube.com/watch?v=iRMc-u9Nj74	14-10-22
“Olympus pentatonisk skala” (2016) https://www.youtube.com/watch?v=Uj5tsU6qsqM	06-02-23
“Musiken i Antikens Grekland” (2021) https://www.youtube.com/watch?v=wRO43tigSh0&t=343s	15-11-22
“Versfötter och versmått” (2013) https://www.youtube.com/watch?v=9qd8l4JbW9k	27-10-22
“Jambisk Trimeter” (2020) https://www.youtube.com/watch?v=WTclbHrsf4U&t=134s	03-03-23
“Introduction To Dactylic Hexameter” (2014) https://www.youtube.com/watch?v=xEA-sSff0lo	27-10-22
“The Curse Of Cassandra” (2021) https://www.youtube.com/watch?v=Cy5_DZO9SsI	11-01-23
“Apollo and Cassandra” (2018) https://www.youtube.com/watch?v=g6G2y35nUnc	11-01-23

INTERVJUOBJEKT:

Fia Adler Sandblad
<https://adasteater.se/>

02-05-23

Stefan Åkesson
<https://stadsteatern.goteborg.se/backa-teater/om-backa-teater/vi-jobbar-pa-backa-teater/konstnarlig-personal/stefan-akesson/>

02-05-23

Kristina Hagström-Ståhl
<https://www.su.se/profiles/krha6146-1.612353>

02-05-23

Mikael Sundin
<https://stadsteatern.goteborg.se/din-teater/Bakomkulisserna/2019-2020/antigone/intervju-med-mikael/>

02-05-23